

Univerza v Novi Gorici: bolonjska prenova najmlajše slovenistike v Sloveniji

1 Zasnova študija slovenistike na Goriškem: univerzitetni študijski program *Slovenistika* na Šoli za slovenske študije Stanislava Škrabca takratne Politehnike v Novi Gorici

Štiriletni univerzitetni študijski program *Slovenistika* je na takratni novogoriški Politehniki v okviru Šole za slovenske študije Stanislava Škrabca zaživel v študijskem letu 2004/2005, ko se je nanj vpisala prva generacija študentov. Vsebinske smer-nice študijskega programa¹ je leta 2002 načrtovala skupina strokovnjakov pod vodstvom dr. Zoltana Jana v sodelovanju z akad. prof. dr. Matjažem Kmeclom in znanstvenim svetnikom dr. Brankom Marušičem. Zasnova programa je v izhodišču temeljila na:

- oceni pomena slovenističnih ved pri uresničevanju slovenskih nacionalnih in državnih interesov na zahodnem obrobju slovenskega nacionalnega prostora;
- analizi stanja in razvojnih potreb na slovenskih visokošolskih izobraževalnih ustanovah in znanstvenih inštitutih, kjer so se razvijale slovenistična in humanistične vede;
- analizi kadrovskih potencialov za realizacijo programa na Goriškem in v širši primorski regiji in na podlagi raziskave potreb, namer in študijskih interesov med srednješolci in potencialnimi študenti.

Posebna pozornost na teh izhodiščih

oblikovanega programa je bila namenjena vsebinam, ki naj bi bile specifične za študij slovenistike na Goriškem. V prvi vrsti je šlo za področja, povezana s posebnostmi obrobja slovenskega nacionalnega prostora, kjer se srečujejo kulturna izročila sosednjih narodov, ki pripadajo neslovanskemu svetu. Izpostavljena je bila možnost raziskovanja interferenc med različnimi jeziki in literaturami ter regionalnih posebnosti, ki s strukturo in pomenom posegajo v vprašanja sodobnih globalizacijskih pojavov na eni strani in v ohranjanje izvirne identitete na drugi. Ob specifičnih vsebinah je bila potreba po študiju slovenistike na Goriškem dodatno utemeljena s tradicijo, ki izkazuje kontinuiteto razvoja srednjega in visokega šolstva že od 17. stoletja dalje, ter kot odgovor na pospešeno ustanavljanje univerzitetnih in visokošolskih središč ob slovenski zahodni državni meji na italijanski strani, ki jih je takrat obiskovalo okrog 2500 študentov, med njimi številni Slovenci iz Italije in tudi iz Slovenije. Program je bil zasnovan na potrebnem številu kreditnih točk, s čimer je bilo omogočeno vključevanje v kreditni sistem študija na drugih visokošolskih zavodih v Sloveniji in tujini ter načrtana izhodišča za prehod na bolonjski sistem kreditnega vrednotenja.

2 Dopolnitve obstoječega 4-letnega študijskega programa in priprava na bolonjsko prenovu

Že ob koncu študijskega leta 2004/2005 se je na podlagi izkušenj in analiz študijskih vsebin, izobrazbene,

¹Jan, Zoltan idr., 2002: *Slovenistika. Predlog univerzitetnega dodiplomskega študijskega programa*. Nova Gorica: Založba Politehnike Nova Gorica.

starostne in regijske pripadnosti v prvi letnik vpisanih študentov kot tudi nadaljnjih zaposlitvenih in študijskih interesov pokazala potreba po nadgraditvi obstoječega 4-letnega študijskega programa z uvajanjem aktualnih in hkrati v slovenistiki manj zastopanih področij in metodoloških pristopov. Nadgradnja študijskega programa je predvidela uravnoteženost jezikoslovnih in literarnih vsebin in uvedbo večje izbirlivosti tako med jezikovnimi in literarnimi kot tudi interdisciplinarnimi temami, npr. splošno jezikoslovje, semiotiko in filozofijo jezika, kulturno zgodovino, likovno in glasbeno umetnost; računalništvo, jezikovne tehnologije itd. Priprave na bolonjsko prenovu in analiza zaposlitvenih možnosti z jasno izraženimi kompetencami pa so usmerile nadgradnjo študijskega programa v uvajanje izbirnih predmetov, ki poudarjajo praktična in strokovna znanja, kot je denimo lektoriranje in oblikovanje besedil, jezikovno svetovanje, statistične metode ipd. Poseben poudarek je bil že na tej stopnji namenjen učenju tujih jezikov.

Pri postopni prenovi programa, ki se je začela leta 2005 in se intenzivno nadaljevala leta 2006, so bili upoštevani predvsem naslednji vidiki:

- (1) pedagoško-didaktični;
- (2) znanstveno-raziskovalni;
- (3) strokovno-zaposlitveni.

K točki **(1)** je bila izvedena primerjava s sorodnimi študijskimi programi v Sloveniji in tujini.² Postalo

je namreč jasno, da mora program na eni strani omogočiti pridobitev temeljnih slovenističnih znanj, ki jih predvideva primerljivost v okviru po končanem študiju pridobljenega naziva diplomirani/a slovenist/ka, hkrati pa je postalo tudi jasno, da mora izkazovati določene specifične usmeritve, po katerih se bo razlikoval od že obstoječih univerzitetnih slovenističnih programov in bil tako dovolj zanimiv za študijsko populacijo iz celotnega območja Slovenije in zamejstva. Zlasti zadnje je bilo v kontekstu aktualnih jezikoslovnih smeri in pristopov podkrepljeno z idejo, da se študentom že med študijem ali po njem ponudi možnost vključevanja v širši evropski izobraževalni prostor, hkrati pa se je izkazalo, da noben od obstoječih študijev slovenskega jezika na univerzitetni ravni ne izhaja iz metodologije splošnega jezikoslovja v smislu tvorbeno-pretvorbene slovnice, in da so nekatera v svetu sicer že nekaj časa aktualna področja, kot sta denimo računalniško in korpusno jezikoslovje, slabo ali sploh nezastopana. Da bi postopoma dosegli čim večje vključevanje študentov v evropske jezikoslovne študije in na ta način omogočili kontinuirano spremljanje in aktivno vključevanje slovenistike v aktualna jezikoslovna, literarnozgodovinska in teoretska dognanja, predvsem pa da bi študente spodbudili za nadaljnje raziskovalno delo, je bila posebna pozornost namenjena možnosti učenja in izpopolnjevanja tujih jezikov, in sicer v prvi vrsti angleščine, zaradi

² Ker študija slovenščine na slovenskih univerzah zaradi očitnih razlogov ne moremo primerjati s katerikoli študijem slovenščine izven meja Slovenije, smo skupne točke ter ideje za nadaljnji razvoj iskali pri dodiplomskih študijih domačega jezika in literature v različnih evropskih državah. Konkretni študiji, ki smo si jih po-

bliže ogledali, so dodiplomski študij angleškega jezika in literature na Univerzi v Essexu, dodiplomski študij jezika in literature na Univerzi v Trstu ter dodiplomski študij češkega jezika in literature na Masarykovi univerzi v Brnu.

specifičnosti geografskega prostora, v katerega je umeščen študij, pa tudi romanskih jezikov (italijanščine, španščine in francoščine).

K točki (2) so bile evidentirane tiste študijske vsebine, ki so (bile) v Sloveniji prepoznane kot deficitarne z znanstveno-raziskovalnega vidika, so pa drugod v Evropi in v svetu že uveljavljene: sem je mogoče šteti že omenjeno tvorbeno slovnico ter računalniško in korpusno jezikoslovje. Uvedba jezikovnotehnoloških vsebin, korpusnega jezikoslovja in splošnor računalniškega znanja je bila med drugim podprta tudi z naraščajočim okoljem goriške Politehnike.

K točki (3) sta bili izvedeni dve anketi, ena med študenti, druga med potencialnimi delodajalci v regiji. Na podlagi teh dveh anket je nastala ocena želja in realnih možnosti za zaposlovanje diplomantov na Goriškem in v širši primorski regiji. Iz obeh vprašalnikov je izšla potreba po kadru s temeljitim splošnim, a hkrati tudi dobrim specifičnim strokovnim znanjem na področju poslovnega komuniciranja, oblikovanja in lektoriranja zlasti strokovnih in javnemu komuniciranju namenjenih besedil, jezikovnega svetovanja, prevajanja, organizacijskega dela na področju kulture in turizma, v šolstvu, lokalni upravi itd. Nekateri izmed omenjenih vidikov so bili v določeni meri že vključeni v prvotni 4-letni študijski program slovenistike, ob prenovi pa jih je bilo treba le še potencirati oziroma prestrukturirati (npr. študij slovenske književnosti v zamejstvu in zdomstvu, študij furlanskega jezika, književnosti in kulture s poudarkom

na sociolingvističnih in ekonomskih vsebinah, oblikovanje in lektoriranje besedil, poslovno komuniciranje, računalništvo s poudarkom na urejevalnikih besedila, uporabi elektronskih slovarjev in interneta ter splošna umetnostno- in kulturnozgodovinska razgledanost).

3 Prenova 4-letnega študijskega programa Slovenistika na Fakulteti za humanistiko Univerze v Novi Gorici

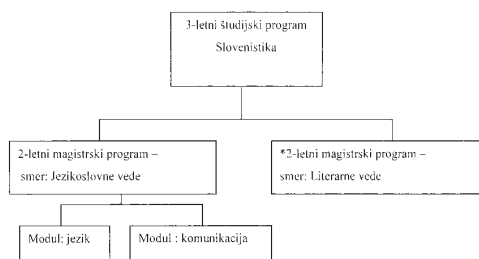
3.1 Dodiplomski (I.-stopenjski) študij slovenistike

Prenova 4-letnega študijskega programa slovenistike v Novi Gorici po načelih Bolonjske deklaracije je bila končana v študijskem letu 2005/2006. V tem času (2004) je nekdanja Politehnika pridobila status 4. slovenske univerze, tri leta kasneje pa se je – ob uvedbi novih bolonjskih študijskih programov (poleg prvostopenjskih Slovenistika in Kulturna zgodovina še mednarodni magistrski študijski program Migracije in medkulturni odnosi³) – Šola za slovenske študije Stanislava Škrabca preimenovala v Fakulteto za humanistiko. Prenovljen slovenistični študij je sledil načelu 3+2, pri čemer je prva stopnja (3-letni študij) ohranila tradicionalno literarno-jezikoslovno zasnovo, druga stopnja (2-letni študij) pa se je razcepila na dve samostojni smeri, literarno in jezikoslovno, ki vključujeta vsaka po dva modula oz. sklopa izbirnih predmetov. Doslej je bila akreditirana 1. stopnja programa, od 2. stopnje pa smer Jezikoslovne vede, medtem ko

³ Podrobneje o obeh študijskih programih na: <<http://www.p-ng.si/si/studijski-programi/>>.

je smer Literarne vede še v postopku priprave. Oba akreditirana programa sta se začela izvajati v študijskem letu 2007/2008.

Prenovljeni dodiplomski program je zasnovan tako, da izhaja iz temeljev slovenistične stroke in jih razvija v specializiran študij posameznih jezikovnih smeri in literarnih pojavov na drugi stopnji. Nadalje predvideva možnost dograjevanja obstoječe strukture z novimi vsebinami, predvsem na ravni izbirnih predmetov ter z dopolnjevanjem znanj z drugimi humanističnimi in praktično-strokovnimi vsebinami.

* Program je v pripravi.

Prenovljeni bolonjski dodiplomski študijski program ponuja študentom v 1. letniku z razmeroma uravnoteženim naborom jezikoslovnih in literarnozgodovinskih predmetov temeljna znanja s področja slovenskega jezika in literature, medtem ko so praktična znanja zastopana s predmetoma Osnove računalništva in Pisanje zvrstnih besedil. Obvezna izbirnost je v 1. letniku omejena na izbor lektorata tujega jezika, pri čemer se lahko študenti odločajo med angleščino, nemščino, italijanščino, španščino in francoščino. V 2. letniku je predvidena nadgradnja temeljnih jezikoslovnih (Slovenski

jezik 2) in literarnih vsebin (Slovenska književnost 2 in Svetovna književnost 2), hkrati pa nabor splošno izbirnih predmetov omogoča premik bodisi k bolj jezikoslovnim (Dialektologija, Frazеologija, Zgodovina slovenskega jezika, Jezikovnosvetovalni seminar itd.) bodisi k bolj literarnozgodovinskim oz. literarnoteoretičnim temam (Literatura in druge umetnostne zvrsti, Uvod v literarno interpretacijo, Izbrana poglavja iz starejše, novejše ali svetovne književnosti). V okviru splošne izbirnosti lahko študenti izbirajo tudi med predmeti, ki se nanašajo na splošnohumanistične (ne strogo jezikoslovne ali literarne) vsebine, kot so Semiotika in teorija simbolov, Slovenska uprizoritvena umetnost ter Izbrana poglavja iz kulturne zgodovine. Obvezna izbirnost je v 2. letniku omejena na nadaljevanje lektorata tujega jezika. Predmeti Slovenski jezik 3, Slovenska književnost 3 ter Literatura na stičišču predstavljajo nadgradnjo temeljnih slovenističnih znanj v 3. letniku. Pri splošno izbirnih predmetih, ki nadgrajujejo začetno jezikoslovno ali literarno usmeritev, lahko študenti izberejo predmete iz skupnega nabora izbirnih predmetov, pri čemer so nekateri med njimi namenjeni v prvi vrsti študentom 3. letnika, npr. Metodologija literarnega raziskovanja, ki predstavlja izhodišče za nadaljevanje študija na II. stopnji – smer Literarne vede. Izdelavi diplomskega dela je namenjenih 12 kreditnih točk.

Tabela 1: Predmetnik 3-letnega dodiplomskega študijskega programa Slovenistika na FH UNG

1. letnik

Obvezni predmeti	Ure	ETCS
Osnove računalništva	60	3
Pisanje zvrstnih besedil	60	3
Pregled svetovne književnosti I	90	8
Slovenska književnost I	120	12
Slovenski jezik I	120	12
Splošno jezikoslovje	60	6
Uvod v študij književnosti z literarno teorijo	90	8
Lektorat tujega jezika I	120	8
	720	60

2. letnik

Obvezni predmeti	Ure	ETCS
Slovenska književnost II	120	12
Slovenski jezik II	120	12
Svetovna književnost II	60	6
Sociolingvistika	60	6
Lektorat tujega jezika II	120	8
izbirni predmet x 4	4 x 60 = 240	4 x 4 = 16
	720	60

3. letnik

obvezni predmeti	Ure	ETCS
Diplomsko delo		12
Jezikovne tehnologije	60	4
Literatura na stičišču	60	6
Slovenska književnost III	90	9
Slovenski jezik III	90	9
izbirni predmet x 5	5 x 60 = 300	5 x 4 = 20
	600	60

Splošni izbirni predmeti	Ure	ETCS
Izbrana poglavja iz kulturne zgodovine	60	4
Dialektologija	60	4
Frazeologija	60	4
Literatura in druge umetnostne zvrsti	60	4
Semiotika in teorija simbolov	60	4
Slovenska uprizoritvena umetnost	60	4
Uvod v literarno interpretacijo	60	4
Zgodovina slovenskega jezika	60	4
Izbrana poglavja iz jezikoslovja	60	4
Izbrana poglavja iz novejšje slovenske književnosti	60	4
Izbrana poglavja iz starejše slovenske književnosti	60	4
Izbrana poglavja iz svetovne književnosti	60	4
Jezikovnosvetovalni seminar	60	4
Metodologija literarnega raziskovanja	60	4
Psiholingvistika	60	4
Statistične metode	60	4

3.2 Magistrski študijski program II. stopnje: Slovenistika – smer Jezikoslovne vede

S preoblikovanjem obstoječega 4-letnega dodiplomskega študijskega programa Slovenistika po načelu 3+2 se študentom Fakultete za humanistiko v študijskem letu 2007/2008 odpira možnost nadaljevanja študija jezikoslovnih ved na drugi stopnji, kar omogoča pridobitev naziva magister oz. magistrica jezikoslovja. Gre za dvoletni magistrski študijski program, s katerim študenti temeljno jezikoslovno znanje, pridobljeno na 1. stopnji, poglobijo in hkrati nadgradijo, pri čemer lahko izbirajo med dvema moduloma: jezikoslovnim in komunikacijskim. Na ta način zasnovan drugostopenjski študij sledi ideji postopne nadgradnje temeljnih znanj z možnostjo usmeritve v bodisi bolj jezikoslovnoteoretične bodisi bolj humanistične vsebine. Obvezni predmeti naj bi študente seznanili z osnovami jedrnih jezikoslovnih vsebin, katerih poznavanje je izhodišče za vsa nadaljnje jezikoslovne analize. Izbirni predmeti so v jezikoslovnem modulu usmerjeni v strukturnoteoretične vsebine in njihove aplikacije na področju jezikoslovja (npr. psiholingvistika, nevrolingvistika, korpusno jezikoslovje itd.). Na drugi strani obsega komunikacijski modul študij komunikacijskih procesov, in sicer v okviru Semiotike, Teorije komunikacije, Pragmatike in Analize diskurzov. Poglavitni namen je bil uvesti tako v jezikoslovni kot v nastajajoči literarni magistrski študij mednarodno uveljavljene metodologije, ki omogočajo sledenje sodobnim znanstvenim in aplikativnim tokovom. Ker želimo študentom omogočiti nadaljevanje študija kot tudi iskanje za-

poslitve v tujini, se zdi nadgrajevanje slovenističnega jezikoslovja z magisterijem (splošnega) jezikoslovja smiselno. Predvsem pri oblikovanju jezikoslovnega modula smo se zato zgledovali po magistrskih študijih jezikoslovja na University College v Londonu, na Univerzi v Torontu, Kalifornijski univerzi v Santa Cruzu, Univerzi v Tromsøju ter na Univerzi v Sieni.

V 1. letniku študenti v okviru obveznih predmetov poglobijo znanje fonetike in fonologije, skladnje ter semantike v skupnem obsegu 18 kreditnih točk, v okviru izbranega jezikoslovnega modula pa se lahko usmerijo v analizo manj znanih jezikov in jezikovnih vzorcev, v besediloslovje, historično jezikoslovje, korpusno jezikoslovje, morfonologijo, nevrolingvistiko, psiholingvistiko ter na področje skladnje in leksikalne gramatike. T. i. komunikacijski modul ponuja študentom možnost izbire med pragmatičnimi in filozofskimi vsebinami, kot je antropološka lingvistika, pragmatika in analiza diskurzov, sociolingvistika, retorika, semiotika, teorija novih medijev in komunikacije na sploh. Poleg obveznih in izbirnih predmetov mora študent že v 1. letniku opraviti individualno raziskovalno delo, ki je ovrednoteno s 15 kreditnimi točkami.

V 2. letniku poleg obveznega individualnega raziskovalnega dela in magistrske naloge v skupnem obsegu 36 kreditnih točk študent izbere še dva izbirna predmeta iz izbranega modula in en predmet iz drugega modula, kar skupaj zneso 18 kreditnih točk. Šest kreditnih točk je predvidenih za izbor predmeta iz kateregakoli študijskega programa II. stopnje.

Drugostopenjski program slovenisti-

ka – smer literarne vede bo predvidoma prav tako vključeval tri obvezne predmete v 1. letniku ter obvezno Individualno raziskovalno delo v 1. in v 2. letniku, izbirni predmeti pa bodo zbrani v dveh modulih, od katerih bo eden namenjen preučevanju slovenske književnosti v stiku, drugi pa preučevanju »manjših« oz. manj znanih evropskih književnosti.

V okviru študijskega programa druge stopnje, ki smo ga začeli izvajati v letošnjem šolskem letu, smo se za sodelovanje dogovorili z nekaterimi uveljavljenimi tujimi strokovnjaki, predvsem z namenom, da študentom predstavimo možnost drugačnih pogledov na jezikoslovje in književnost. V letošnjem šolskem letu sta tako na FH gostovala prof. dr. Peter Ludlow z Univerze v Torontu in prof. dr. Marina Sbisa' z Univerze v Trstu, v prihodnje pa načrtujemo cikle predavanj dr. Penke Stateve z Univerze v Tuebingenu, dr. Berit Gerkhe z Univerze v Barceloni ter prof. dr. Željka Boškovića z Univerze v Connecticutu. Trajnejše sodelovanje smo vzpostavili z jezikoslovci iz Trsta, Giuseppejem Longobardijem, profesorjem splošne lingvistike na Univerzi v Trstu, in Carlom Semen-

zo, nevrolingvistom z Medicinske fakultete Univerze v Padovi.

V okviru prvostopenjskega študija smo na Fakulteti za humanistiko sklenili nekaj pogodb za študentske in učiteljske izmenjave v okviru programa Erasmus, obenem smo podpisniki pogodbe o sodelovanju z Univerzo v Varšavi, Univerzo La Sapienza v Rimu ter z Masarykovo Univerzo v Brnu. V okviru študijskega programa druge stopnje se dogovarjamo o sodelovanju z Univerzo v Benetkah, Univerzo Bicocca v Milanu, Univerzo Baskovske dežele v Vitorii-Gasteizu, Avtonomno univerzo v Barceloni, univerzitetnim kolidžem v Londonu, Univerzo v Potsdamu, Humboldtovo univerzo v Berlinu, Univerzo v Leidnu, Univerzo na Cipru ter z Univerzo v Tromseju na Norveškem. Naš cilj je, omogočiti vsakemu študentu, da preživi v tujini vsaj en semester.

Polona Gantar¹, Matejka Grgič² in

Franc Marušič³

Fakulteta za humanistiko

Univerza v Novi Gorici

¹*apolonija.gantar@guest.arnes.si*

²*matejka.grgic@p-ng.si*

³*franc.marusic@p-ng.si*

(Slovenistično) jezikoslovje na Fakulteti za družbene vede UL

Fakulteta za družbene vede je v okviru Univerze v Ljubljani ena izmed treh fakultet (če odštejemo matično slovenistiko na filozofski in slovenistične predmete na pedagoški fakulteti v Ljubljani), kjer študenti ob strokovno-znanstvenih vsebinah nadgrajujejo tudi obvladovanje materinščine za poklicne in strokovno-znanstvene potrebe. Tako

različne jezikoslovne vsebine, povezane s sloven-skim (strokovnim) jezikom, poslušajo le še na Fakulteti za upravo ter Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo. V štirih desetletjih je iz sprva preglednega predmeta *Slovenski knjižni jezik* zrasla skupina jezikoslovno-stilističnih predmetov, specializiranih za potrebe novinarstva, publicistike